

Warszawa, 22 czerwca 2016 r.

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy
o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku
Praw Pacjenta**

(druk nr 201)

I. Cel i przedmiot ustawy

Przedłożona Senatowi ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta ma na celu realizację kilku podstawowych założeń.

Pierwszym z nich jest urzeczywistnienie i rozwinięcie konstytucyjnej zasady jawności rozprawy sądowej, sformułowanej w art. 45 Konstytucji, a wywodzonej z prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy.

Nowelizacja przepisu art. 360 Kodeksu postępowania karnego (zwanego dalej „k.p.k.”) uprawnia sąd do podejmowania decyzji w sprawie wyłączenia jawności rozprawy, gdy: jawność mogłaby wywołać zakłócenie spokoju publicznego, obrażać dobre obyczaje, ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy lub naruszyć ważny interes prywatny, jeżeli choćby jeden z oskarżonych jest nieletni lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat, a także na żądanie osoby, która złożyła wniosek o ściganie.

Szczególną nowością jest dodanie przepisu, który pozwala prokuratorowi na wyrażenie sprzeciwu wobec wyłączenia jawności przez sąd i wówczas rozprawa będzie się odbywać jawnie.

Zagadnienia jawności dotyka również zmiana art. 357 k.p.k. Przepis ten pozwala na utrwalanie i transmisję przebiegu rozprawy przez przedstawicieli środków masowego przekazu (radia, telewizji, prasy i filmu).

Ustawa wprowadza obowiązek sądu, polegający na zezwoleniu przedstawicielom środków masowego przekazu na dokonywanie utrważeń obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy.

W gestii sądu będzie jedynie możliwość określenia warunków udziału przedstawicieli środków masowego przekazu albo ograniczenia ich liczby, jeżeli ze względów techniczno-organizacyjnych ich obecność utrudniałaby prowadzenie rozprawy.

Sąd będzie też mógł zarządzić opuszczenie przez przedstawicieli mass mediów sali rozpraw, jeśli zakłócałyby przebieg rozprawy, a także w wyjątkowych wypadkach, na czas przesłuchania danej osoby, gdy ich obecność mogłaby oddziaływać krępująco na zeznania świadka.

Ustawa przewiduje zmiany w zakresie ukształtowania pozycji procesowej organizacji społecznych, które mają prowadzić do zwiększenia aktywności czynnika społecznego w procesie karnym.

Prezentację stanowisk organizacji społecznych mają zapewnić przepisy, które ustanawiają obligatoryjne dopuszczenie przez sąd przedstawiciela organizacji społecznej do udziału w sprawie, jeżeli chociaż jedna ze stron wyrazi na to zgodę.

Sąd może też dopuścić przedstawiciela organizacji społecznej do udziału w sprawie, mimo braku zgody stron, jeżeli leży to w interesie wymiaru sprawiedliwości.

Odmowa dopuszczenia przedstawiciela organizacji społecznej może mieć miejsce jedynie z przyczyn formalno-prawnych, gdy wskazany w zgłoszeniu organizacji społecznej interes społeczny lub indywidualny nie jest objęty zadaniami statutowymi tej organizacji lub nie jest związany z rozpoznawaną sprawą.

Za tym uprawnieniem idzie kolejne, a mianowicie prawo do przedstawienia stanowiska organizacji społecznej w fazie głosów stron, po zamknięciu przewodu sądowego.

Zmiana ta ujęta została w art. 406, art. 408, art. 409 oraz w art. 453 .k.p.k.

Kolejna istotna kwestia to wprowadzenie nowych uregulowań w zakresie zwolnienia lekarzy oraz innych osób wykonujących zawody medyczne z obowiązku zachowania

tajemnicy zawodowej w zakresie informacji dotyczących pacjenta, uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu.

Istotę wprowadzanych zmian ujmują zmieniane przepisy ustaw o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (art.. 2 i 3 ustawy).

W myśl tych przepisów zwolnienie lekarza z obowiązku zachowania tajemnicy, w przypadku śmierci pacjenta, będzie dokonywane przez osobę bliską zmarłemu pacjentowi, jeśli nie sprzeciwi się temu inna osoba bliska przy czym pojęcie osoby bliskiej zdefiniowane zostało w art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (są to małżonek, krewny lub powinowaty do drugiego stopnia w linii prostej, przedstawiciel ustawowy, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu lub osoba wskazana przez pacjenta).

Związana z tymi zmianami nowelizacja art. 181 § 1 k.p.k. stanowi, że przesłuchanie osób zwolnionych z tajemnicy na podstawie art. 40 ust. 2 pkt 4, art. 40 ust. 3 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz art. 14 ust. 2 pkt. 3 lub art. 14 ust. 3 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. następuje na rozprawie jawnej.

Dodatkowo, nowelizacja zwiera przepis szczególny (art. 181 § 1a k.p.k.), który stanowi, że okoliczności objęte tajemnicą lekarską, które zostały ujawnione na rozprawie z wyłączeniem jawności, mogą być rozpowszechniane publicznie przez osobę bliską, której zgoda była wymagana do zwolnienia z tej tajemnicy.

Ostatnią z istotnych, wprowadzanych ustawą regulacji zawiera przepis art. 5 ustawy nowelizującej.

Przepis ten, wprowadza szczególne w stosunku do przepisów Kodeksu postępowania karnego uregulowanie i stanowi, że w przypadku, gdy sprawa jest już na etapie postępowania sądowego, a zdaniem prokuratora, ujawniły się istotne okoliczności, konieczność poszukiwania dowodów lub zachodzi konieczność przeprowadzenia innych czynności mających na celu wyjaśnienie okoliczności sprawy, prokurator może wystąpić do sądu o przekazanie mu sprawy w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia.

Wniosek rodzi obowiązek sądu przekazania sprawy prokuratorowi.

W terminie 6 miesięcy od dnia przekazania sprawy prokurator może złożyć nowy akt oskarżenia (wniosek o wydanie wyroku skazującego, wniosek o warunkowe umorzenie postępowania, wniosek o umorzenie postępowania przygotowawczego i orzeczenie środka zabezpieczającego) lub podtrzymać poprzedni akt oskarżenia lub wniosek.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Przekazana Senatowi ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta została uchwalona przez Sejm na 20. posiedzeniu w dniu 10 czerwca 2016 r.

Ustawa jest wynikiem prac nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 451, z dnia 25 kwietnia 2016 r.).

Po I czytaniu, które miało miejsce 12 maja 2016 r. na 18. posiedzeniu Sejmu projekt ustawy został przesłany do Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach.

W dniu 18 maja 2016 r. Komisja przedstawiła swoje sprawozdanie (druk sejmowy nr 521) wraz z jednym wnioskiem mniejszości, który przewidywał zmianę art. 360 Kodeksu postępowania karnego.

W trakcie drugiego czytania, które odbyło się na 20. posiedzeniu Sejmu zgłoszono 4 poprawki (druk sejmowy nr 521–A).

Poprawki miały na celu:

- wykreślenie z ustawy nowelizującej zmiany dotyczącej art. 357 Kodeksu postępowania karnego, regulującego udział w rozprawie przedstawicieli środków masowego przekazu,
- zmiany treści art. 360 Kodeksu postępowania karnego, regulującego kwestię wyłączenia jawności rozprawy (poprawki 2 i 3),
- wykreślenia z ustawy zmian dotyczących ujawnienia tajemnicy lekarskiej zawartych w art. 2 i 3 ustawy.

W trzecim czytaniu Sejm przyjął jedną poprawkę oznaczoną nr 2 (zmiana treści art. 360 Kodeksu postępowania karnego, regulującego kwestię wyłączenia jawności rozprawy). Wniosek mniejszości został wycofany.

III. Uwagi szczegółowe

Ustawa nie budzi zastrzeżeń o charakterze techniczno-legislacyjnym.

Beata Mandylis

Główny legislator